

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

3. mai 2016

Høringsuttalelse til Reinelv kraftverk i Lyngen kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at NVE har mottatt søknad fra Blåfall AS om å bygge Reinelv kraftverk i Lyngen kommune. FNF Troms ønsker herved å komme med innspill i saken.

Generelle merknader

FNF Troms ønsker først å påpeke det store presset på vannressursene i fylket. Per i dag ligger rundt 40 søknader inne hos NVE. Av tidligere vannkraftsaker i fylket er over 90 gitt konsesjon, kun rundt 20 er avslått. FNF Troms registrer det store antallet utbyggingssaker med bekymring da vi ser at viktige natur- og friluftsverdier ofte blir skadelidende. Dagens situasjon er preget av en planløs småkraftutbygging hvor landskap, biologisk mangfold, naturkvaliteter, folkehelse og opplevelseskvaliteter ofte forringes. Vi oppfordrer til at disse verdiene tillegges ytterligere vekt.

Behovet for kraft

FNF Troms ønsker å understreke at Norge og Nord-Norge har overskudd på kraft. Nordland har et overskudd på hele 40 %, og kraftoverskuddet vil øke ytterligere de neste årene. I Troms er situasjonen noe mer nyansert, likevel er potensialet for effektivisering av gamle kraftverk stort. Det er også store muligheter for energisparing- og effektivisering i en rekke andre sektorer i fylket. Det har er også allerede gitt konsesjon til større vannkraft- og vindkraftutbygginger som vil gi vesentlige nye bidrag. I den grad nye fornybarprosjekter må bygges ut ser vi at dette gjøres helhetlig og at de minst konfliktfylte områdene vurderes på et solid kunnskapsgrunnlag. I dag mener vi at tempoet og omfanget av småkraftutbyggingen er unødig høy, samt at kost-nytte ofte er lite balansert hva gjelder kraft produsert per negativ konsekvens for allmenne interesser og inngrep i naturen. Flere av søkerne viser til at deres fornybare kraft vil fortrenge ikke-fornybar forurensende kraftproduksjon, som for eksempel kullkraft, gasskraft og atomkraft. FNF Troms etterspør en detaljert oversikt over hvordan kraften fra disse kraftverkene faktisk skal erstatte disse. Det vil også være interessant å få svar på hvordan denne kraften ikke hovedsakelig kommer som et tillegg til eksisterende produksjon, noe som vil kunne føre til lavere energipriser og økt forbruk uten reelle klimaeffekter. FNF Troms ønsker også å understreke at NVE og OED allerede har innvilget nok konsesjoner til å oppfylle elsertifikatavtalen med Sverige om å øke produksjonen med 28, 4 TWh fornybar kraft til 2020.

Regional klima og energistrategi for Troms

I den nye regionale klima- og energistrategien for Troms, vedtatt desember 2015, trekkes reduksjonsstrategier fram som en av to hovedstrategier i arbeidet med klimaendringene. Den andre

FNF Troms, Holtvegen 66, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftsansasjoner i Troms som til sammen representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

er klimatilpasninger. Under reduksjonsstrategier ønsker FNF å gjøre oppmerksom på delstrategi C: Redusere energiforbruk totalt, og øke andelen fornybar energi. Her står det: «*Hovedsakelig oppnår en de beste fornybare løsningene ved energieffektivisering. Ved eventuell utbygging av fornybar energi, bør man etterstrebe de mest mulig skånsomme og naturvennlige løsningene.*» FNF berømmer fylkeskommunen for å la reduksjon og effektivisering være hovedstrategiene.

REINELVA

Landskap og INON

Reinelv ligger i et storslått landskap i Lyngsalpene som inneholder spektakulære kontraster fra fjord til fjell. Nedre deler av områder har i dag en rekke eksisterende inngrep, og øvre deler har traktorvei fram til det kommunale vannverket. En eventuell rørtrase er planlagt å følge eksisterende adkomstvei opp til vannverket, slik at denne også kan brukes som anleggsvei. FNF Troms ser det som fordelaktig at eksisterende infrastruktur og inngrep kan benyttes slik at en unngår ytterligere fragmentering av områdene. Landskapet vil likevel forringes noe i verdi i anleggsfasen og tiden etter, samt mer permanent som følge av redusert vannføring i elva. Det er særlig i nedre deler en opplever reduksjonen på avstand, men for de som ferdes oppover langs elva vil også landskapsverdien forringes der.

I søknaden vurderes landskapet å ha middels verdi. Konsekvensen av tiltaket vurderes å ha liten til middels konsekvens for landskap. FNF Troms mener konsekvensene er middels store. I fagutredningene om landskap står det om det øvre områder at «*Tiltaksområdet vurderes å ha middels verdi/ B2 for tema landskap, dvs. det typiske landskapet med noe mindre mangfold og enkelte uheldige inngrep.*» FNF Troms spør seg hva disse «*enkelte uheldige*» inngrepene er, og hvordan de nye planlagte inngrepene vil virke sammen med disse.

Planlagte inngrep vil ikke føre til noen endring i INON-status for området. Inngrepsgraden vil likevel øke og kunne bidra til å endre opplevelsen av området.

Friluftsliv

Lyngsalpene er et eldorado for friluftsliv. Det spektakulære og varierte landskapet er et yndet reisemål langt utenfor Norges grenser og har internasjonale kvaliteter. Det meste av Lyngen, særlig hvor det finnes vei, er mye brukt sommer som vinter.

FNF Troms savner en fyldigere beskrivelse av friluftinteressene i området. Det som står nevnt i søknaden er svært begrenset og nevner kun fiske og at det er en postkasse med turbok og en bål plass langs veien. Søknaden gir ingen verdivurdering av områdets betydning for friluftsliv, ei heller en konklusjon på konsekvensene en utbygging vil ha slik som på andre temaområder.

Ishavskysten friluftsråd gjennomfører, i samarbeid med kommunene og frivillige organisasjoner, et omfattende kartleggings- og verdisettingsprosjekt for friluftsliv i sine medlemskommuner, deriblant Lyngen. Kartleggingen i Lyngen avsluttes til sommeren og er nå inne i siste fase med høringsfrist på foreslåtte verdivurderinger 29. mai.

Hva gjelder Reindalen berører den flere kartlagte områder. Lenangen grus- og skøytebane, i tilknytning til skolen, har kategori A (svært viktig). Området fra Sør-Lenangen til Eidstranda, et nærturområde med stor utstrekning, har også kategori A. Området innlemmer Reinelv og strekker seg helt opp til verneområdegrensa. I områdebeskrivelsen heter det blant annet at «*Ovenfor fjellsidene finnes populære turområder med flere små stier. Ved Hesjebukt finnes en FYSAK-kasse på Lenangen bygg. Det er populært å gå eller sykle hit fra Lenangen skole i sør eller Eidstrand i*

nord. Sør-Lenangen er startsted for flere topper som Bjørndalstindan, Stetinden, Eriksaksla, Veidalsfjellet/Skåidevarri, samt for turer inn i Bjørndalen, Reindalen og Veidalen.»

Området Erikaksla og Veidalsfjellet inkluderer øvre deler av Reindalen, og har fått kategori B (viktig). Det står blant annet «*Fra lysløypen ved Lenangen skole går turstier opp til Erikaksla (>450 moh). På Erikaksla finnes FYSAK-kasse. Lengre opp finnes Veidalsfjellet (946 moh), som er med i aktivitetstilbudet Lyngen Fjelltrim. Området blir nokså mye besøkt av først og fremst lokale, men i kombinasjon med toppturer til nabofjellene kommer også en del besøk av tilreisende fra både nabokommunene og internasjonale turister. Området brukes hele året. Området er en del av Lyngsalpan landskapsvernområde, der formålet med vernet er å ta vare på et av Norges mest karakteristiske fjellområder som inkluderer isbreer, morener, daler og geologiske forekomster, med det biologiske mangfoldet, de kulturminnene og den kulturpåvirkning som preger landskapet.»*

I konsesjonssøknaden står det ingenting om Lenangen lysløype som er verdivurdert som svært viktig (A). Lysløypa følger Reinelv langs store deler av sørsiden, og vil i så måte kunne bli påvirket av inngrepene i forbindelse med utbygging. Om lysløypa står det følgende: «*Fra Lenangen skole går en lysløype, som tråkkes om vinteren av IL Jægervatnet. Lysløypen er mye brukt, spesielt om vinteren. Området er spesielt mye i bruk av Lenangen skole og barnehage. Herfra går løyper og stier videre opp til populære fjellområder i området, som Erikaksla. Ved enden av løypen i sør står en FYSAK-kasse samt gapahuk.»* FNF Troms mener det er viktig at lysløypa ikke påvirkes negativt ved en eventuell utbygging.

Lyngen Jeger- og Fiskeforening meddeler at de som forening ikke benytter Reinelva til fiske, og at en eventuell utbygging ikke vil påvirke deres småviltjaktaktivitet høyere opp i dalføret.

Biologisk mangfold

Det er ikke registrert verdifulle naturtyper, rødlistede karplanter og lav eller truede vegetasjonstyper langs Reinelva. Det er derimot et nasjonalt viktig viltområde for dykkfugler i nærheten av tiltaksområde som utbyggingen vil påvirke negativt. Utbyggingen av Reinelv kraftverk fører til redusert sedimentering i utløpet i det marine grunnvannsområdet på grunn av lavere vannføring i selve elveløpet. Tiltaket vurderes å ha middels negativ konsekvens for fugl og vilt. Fra søknaden heter det at: «*Det er vanskelig å si hvor stor påvirkning sedimenteringen fra akkurat Reinelva har på dette viltområdet, og det er mange andre elver som også har sitt utløp der.»* FNF Troms mener dette vitner om et svakt kunnskapsgrunnlag og at Naturmangfoldlovens paragraf 9, føre-var-prinsippet, bør slå inn.

I biologisk mangfold rapporten for Lyngen kommune (Strann et al. 2005) står det om viltområdet Veidal – Eidstranda at: «*Dette er et stor marint grunnvannsområde som er et nasjonalt viktig vinterområde for en rekke dykkfugler. Årlig overvintrer flere titalls gulnebbblom (ansvarsart), noen få smålom (hensynskrevende), rundt 100 svartender (bør overvåkes), 200-400 sjørrer (bør overvåkes) og noen hundre praktærfugler (ansvarsart). Området er også viktig for den lokale ærfuglbestanden og siland (ansvarsart).»* Det har de siste årene vært en stor tilbakegang av sjøfugler og vadefugler i Norge, som følge av en rekke årsaker. En bør derfor være ekstra varsom med å forrige nasjonalt viktige habitater og viltområder.

FNF Troms reagerer på at det ikke er gjort noen undersøkelser av fisk i elva. Det som er å finne i konsesjonssøknaden baserer seg på en personlig melding. Erfaringsbasert kunnskap er avgjørende, men det er også fordelaktig med reelle undersøkelser i elva, særlig når det gjelder sjørøyebestand. Sjørøyebestandene i Norge i dag utsettes stadig for et større press, både gjennom kraftutbygging og andre faktorer. Sjørøyebestandene i Reinelva er satt til lokal verdi (C). Og konsekvensene er satt til middels til liten. Det heter at «*Bestanden er beskrevet som liten, og oppfyller sannsynligvis ikke*

kriteriene for regional eller nasjonal verdi. Sjørøyebestanden i Reinelva vurderes derfor å ha lokal verdi (C).» At søker skriver «oppfyller sannsynligvis ikke kriteriene» vitner om et begrenset kunnskapsgrunnlag, og at Naturmangfoldlovens paragraf 9, føre-var-prinsippet, igjen bør tre i kraft. Dette stemmer også overens med hva som står i den biologiske rapporten «i og med at det ikke er foretatt spesifikke fugle- eller fiskeundersøkelser i forbindelse med biologisk mangfoldrapporten, vil «føre-var-prinsippet» ilegges stor vekt for disse fagtemaene».

Samlet belastning

FNF Troms minner om at NVE må vurdere samlet belastning i henhold til naturmangfoldloven. I Lyngen kommune er allerede Rottenvik og Tyttebærelva kraftverk utbygd, samt at det er gitt konsesjon til Gjerdelva kraftverk ved Lyngseidet. FNF Troms viser til erfaringer fra andre påbegynte småkraftverk i fylket og ser at det ofte fører til omfattende landskapsinngrep. Vi er bekymret for konsekvensene for friluftsliv, landskap, biologisk mangfold, og ser at sumeffektene av småkraftutbygging i Troms allerede er store. Dette gjelder særlig i regionen rundt Lyngen kommune da det er en stor mengde kraftverk, enten utbygd eller gitt konsesjon, i Storfjord, Kåfjord og Tromsø. Disse har også en effekt på urørtheten og opplevelsen av Lyngen. Andre planlagte og eksisterende utbygginger og inngrep i området må også tas hensyn til i vurderingen. FNF ønsker også å minne NVE om rapporten fra Biofokus om underreporteringen av verdifulle naturtyper og rødlistearter i forbindelse med konsulenters konsekvensutredninger på biologisk mangfold.

Konklusjon

FNF Troms understreker at det er stort press på vassdragsnaturen i fylket og at tempoet er av en utfordrende karakter. Vi viser til at det er overskudd på kraft i Nord-Norge, men at dersom ny fornybar utbygging skal forekomme må de minst konfliktfylte prosjektene velges. Området rundt Reinelv er delvis preget av eksisterende inngrep, noe som reduserer ytterligere forringelse av landskap og INON. Konfliktnivået for friluftsliv kan også gjøres moderat dersom eksisterende vei benyttes, minstevannsføring gis og inngrep minimeres. Det er avgjørende at lysløypa og eksisterende stier og tilrettelegging ivaretas. Det mest kritiske med en eventuell utbygging av Reinelva er forringelse av et nasjonalt viktig viltområde for fugl, samt verdien dette har for andre dyr og biologisk mangfold, i tillegg til en stadig større samlet belastning i Lyngen og nabokommunene. På bakgrunn av viltområdet og den samlede belastningen stiller FNF Troms seg kritisk til en utbygging av Reinelva kraftverk.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Uttalelsen støttes av:

Troms Turlag, Harstad Turlag, NJFF-Troms, 4H Troms, Naturvernforbundet Troms, Troms Krets av Norges KFUK-KFUM Speidere, Troms Fylkeskystlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Troms Orienteringskrets, Nord-Norsk Botanisk Forening, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i Våre Hender Nord, Tromsø Casting- og Fluefiskerforening

Kopi:

Fylkesmannen i Troms
Troms Fylkeskommune
Lyngen kommune